

Мовна політика:

анотований бібліографічний список

2025. – Вип. 8. – 19 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Андрушко А. В Україні (майже) заблокували онлайн-книгарню з «найширшим в Україні вибором книжок російських видавництв» [Електронний ресурс] / Анастасія Андрушко // Читомо : [вебсайт]. – 2025. – 20 лип. – Електрон. дані. *Йдеться про фактичне блокування одного з найбільших в Україні онлайн-книгарень «Книгоград», де до останнього часу пропонувався найширший асортимент книжок російських видавництв. Це стало результатом активних заходів Державного комітету телебачення і радіомовлення України та Служби безпеки України (СБУ) щодо обмеження доступу до російської літератури — зокрема після прийняття законів, що забороняють ввезення і розповсюдження видавничої продукції з РФ та РБ. Постійним моніторингом виявлено й вилучено понад тисячу найменувань, а порушники отримали офіційні попередження та були заблоковані через продаж забороненої літератури. Однак наразі сайт «Книгограду» працює — там можна зробити замовлення, а при виборі російської як мови сайту у магазині одразу пропонують замовити комікси «русских авторов» (ще й за знижкою).* Текст: <https://chytomo.com/v-ukraini-majzhe-zablokuvaly-onlajn-knyharniu-z-najshyrshym-v-ukraini-vyborom-knyzhok-rosiyskykh-vydavnytstv/>

2. Белінська Г. В. Вплив глобалізації та регіоналізації на світові освітні процеси [Електронний ресурс] / Г. В. Белінська, Д. В. Самойлюк // Освіт. аналітика України. – 2025. – № 1. – С. 107-120. *Проаналізовано думки науковців щодо впливу глобалізації на освітню політику, зокрема процеси*

уніфікації освітніх стандартів, цифровізації освітнього середовища, міжнародної академічної мобільності та інтеграції національних освітніх систем у світовий освітній простір. Акцентовано на викликах, які постають перед країнами у зв'язку з необхідністю збереження власних культурних і мовних традицій в освіті. Вказано, що сьогодні регіоналізація освіти розглядається як стратегія адаптації освітніх програм до специфіки певного регіону з урахуванням його соціально-економічних, культурних і мовних особливостей. Серед основних напрямів регіоналізації – децентралізація управління освітою, розроблення регіональних навчальних програм, підготовка кадрів відповідно до потреб локального ринку праці та інтеграція місцевих традицій в освітній процес. Наголошено на важливості гармонізації міжнародних стандартів із локальними освітніми ініціативами для підвищення якості освіти. Текст: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/06/9_Belinska_Samoiluk_133_2025_107-120.pdf

3. Бережна Д. Інструмент дестабілізації: нова мовна омбудсменка хоче скасувати особливий статус російської мови [Електронний ресурс] / Дар'я Бережна // Focus.ua : [вебсайт]. – 2025. – 19 лип. — Електрон. дані. Зазначено, що Уповноважена із захисту державної мови Олена Івановська, призначена урядом 15.07.2025, заявила в інтерв'ю "Укрінформу", що в Україні формуватимуть єдиний україномовний простір. І аби усунути символічну нерівність у законодавстві, треба скасувати особливий статус російської мови. Вказано, що важливим завданням є засвідчити: мовна агресія РФ є частиною її збройної агресії, тому українська мова має звучати та функціонувати всюди. За словами О. Івановської, мовна політика має бути впевненою, але не авторитарною; послідовною, але чутливою до контексту; державною, але відкритою до співпраці з громадянським суспільством. О. Івановська акцентувала, що конституційна модель мовної політики в Україні має бути узгоджена з реальністю війни та з прагненням суспільства до справжньої мовної рівності без колоніального спадку. Зауважено, що в Україні шанують всі

мови національних меншин, але водночас чітко й послідовно формуватиметься єдиний україномовний простір — як безпековий, інтеграційний і гуманітарний пріоритет. Текст:

<https://focus.ua/uk/ukraine/715283-instrument-destabilizaciji-nova-movna-ombudsmenka-hoche-skasuvati-osobliviy-status-rosiyskoji-movi>

4. Буняк В. Олена Івановська: Російську необхідно вилучити з переліку мов, що потребують особливого захисту [Електронний ресурс] / Валерія Буняк // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2025. – 12 серп. – Електрон. дані. Зазначено, що Уповноважена із захисту державної мови Олена Івановська закликала оновити назву й положення закону про ратифікацію Європейської хартії мов відповідно до оновленого офіційного перекладу, затвердженого Міністерством закордонних справ (МЗС), а також переглянути перелік мов, що потребують підтримки та особливого захисту. Про це вона сказала в ефірі «Українського радіо». За словами О. Івановської, вона направила Прем'єр-міністру лист із цими пропозиціями в перші дні свого перебування на посаді. Як ідеться в листі, некоректний переклад Хартії призвів до підміни об'єкта й цілі документа та безпідставних звинувачень щодо нібито неналежного виконання Україною міжнародних зобов'язань. Він також створив умови для політичного маніпулювання з метою підриву статусу української як державної. Текст: <https://detector.media/infospace/article/243300/2025-08-12-olena-ivanovska-rosiysku-neobkhidno-vyluchyty-z-pereliku-mov-shcho-potrebuyut-osoblyvogo-zakhystu/>

5. В Угорщині відкрився новий філіал школи імені Лесі Українки [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 7 серп. – Електрон. дані. Подано інформацію, що школа української мови ім. Лесі Українки у Будапешті повідомила про відкриття свого філіалу в угорському місті Мішкольць. Зауважено, що це визнаний державою навчальний заклад, де діти навчаються в безпечному, доброзичливому середовищі та отримують офіційне свідоцтво про завершення навчального

року. Під час навчання: учні вивчають українську мову, на уроках народознавства знайомляться з українськими традиціями та культурою, мають можливість підготуватися до іспиту з української мови у співпраці з екзаменаційним центром «Origo». Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/4023058-v-ugorsini-vidkrivsa-novij-filial-skoli-imeni-lesi-ukrainki.html>

6. В Україні є запит на заборону публічного виконання пісень російською - мовна омбудсменка [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 28 лип. – Електрон. дані. Зазначено, що Уповноважена з питань захисту державної мови Олена Івановська вважає, що в умовах повномасштабної війни потрібна законодавча заборона публічного виконання російськомовних пісень, навіть якщо таких норм наразі немає в чинному законодавстві. За її словами, хоча Закон «Про функціонування української мови як державної» не забороняє виконання творів іншими мовами, а Закон «Про культуру» обмежує лише твори, створені громадянами країни-агресора, нині відсутні чіткі механізми або санкції щодо виконання російськомовної музики. О. Івановська наголошує на суспільному запиті: публічне звучання російських пісень викликає негативну реакцію, тому потрібно законодавче врегулювання для однозначності для організаторів культурних заходів, суб'єктів господарювання та органів місцевої влади. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4019662-v-ukraini-e-zapit-na-zaboronu-publicnogo-vikonanna-rosijskomovnih-pisen-movna-ombudsmenka.html>

7. Васильченко Б. "Русскій – второй государственный". Як свій язик рашизм перетворює на зброю [Електронний ресурс] / Борис Васильченко // Україна молода. – 2025. – 30 лип. — Електрон. дані. Йдеться про використання російського владою мовного питання як зброї проти України та засобу знищення української ідентичності. Висвітлено історію поневолення Росією українського народу, який століттями зазнавав як національного, так і економічного терору. Зазначено, що російський президент В. Путін, який розв'язав криваву війну проти України, заявив, що

мета так званої СВО – створення союзу трьох держав: Білорусі, Росії та України, а однією з вимог до України для мирної угоди висунув запровадження російської мови як другої державної. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3969/196/190536/>

8. Вербич С. О. Онімний простір сучасної української мови: внутрішньо- та позамовні чинники стабільного функціонування [Електронний ресурс] / С. О. Вербич // Укр. мова. – 2025. – № 2. – С. 94-105. Схарактеризовано внутрішньо- та позамовні чинники, що впливають на стабільність онімного простору української мови. До внутрішньомовних віднесено відповідність власних назв мовній нормі та типові моделі творення, а до позамовних — рівень національної свідомості, духовної й політичної культури суспільства. Найбільший вплив спостерігається в антропонімах і топонімах, а також у похідних від них — катойконімах і ад'єктонімах. Наголошено на унормуванні антропонімної формули та відмінювання прізвищ, ролі суфіксів у творенні назв жителів. Порушено проблему дериваційної нестабільності ад'єктонімів. Висвітлено шкідливий вплив радянських ідеологізованих перейменувань і закликано до очищення українського ойконімікону від невмотивованих і чужомовних назв. Текст: <https://ukrmova.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/07/9n..pdf>

9. Горон Д. «Мілітарний» запустив англomовний подкаст про оборону [Електронний ресурс] / Діана Горон // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2025. – 17 лип. – Електрон. дані. Подано інформацію, що медіаресурс «Мілітарний» запустив перший в Україні англomовний подкаст про оборону, доступний на YouTube-каналі «Military EN». Перший епізод, названий «Situational Awareness», присвячений російській повітряній загрозі та стратегіям української протиповітряної оборони (ППО). У ньому бере участь виконавчий директор ГО «Мілітарний» Вадим Кушніков. Подкаст створений для міжнародної аудиторії з метою демонстрації DefenceTech сектора, оборонної стійкості України та інноваційного підходу українських військових до сучасних викликів. Гості наступних подкастів — українські та

закордонні виробники озброєння, військові та інші представники. Текст: <https://detector.media/infospace/article/242673/2025-07-17-militarnyy-zapustyv-anglomovnyy-podkast-pro-oboronu/>

10. Горон Д. «Скасувати особливий статус російської мови»: мовна омбудсманка розповіла про першочергові завдання на посаді [Електронний ресурс] / Діана Горон // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2025. – 20 лип. – Електрон. дані. Зазначено, що новопризначена Уповноважена із захисту державної мови Олена Івановська розповіла про ключові завдання на посаді. Серед них – захист української мови на окупованих територіях та скасування особливого статусу російської мови. За словами мовної омбудсманки, йдеться також про те, щоб засвідчити: мовна агресія РФ є частиною її збройної агресії. І Україна має відповідати не тільки зброєю, а і словом – «свідомим, державницьким, людяним». Другий аспект, над яким працюватиме Івановська – це визнання української жестової мови як повноцінної частини мовної політики. Уповноважена із захисту державної мови пообіцяла не лишати поза увагою функціонування української мови в еміграції. Вона також працюватиме над тим, щоб українська мова була повноцінно інтегрована в сучасні електронні сервіси, штучний інтелект (ШІ), державні застосунки, інтерфейси, ігри та технології. О. Івановська наголосила, що це не лише питання зручності, а й ідентичності та конкурентоспроможності. Уповноважена наголосила на важливості поваги до всіх мов національних меншин. Водночас вона закликала формувати єдиний україномовний простір. Текст: <https://detector.media/infospace/article/242760/2025-07-20-skasuvaty-osoblyvyy-status-rosiyskoi-movy-movna-ombudsmanka-rozpovila-pro-pershochergovi-zavdannya-na-posadi/>

11. Горон Д. Україна повертатиме в офіційний вжиток українські назви іноземних топонімів, — Сибіга [Електронний ресурс] / Діана Горон // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2025. – 20 лип. – Електрон. дані. Зазначено, що міністр закордонних справ (МЗС) Андрій Сибіга

оголосив про намір офіційно відновити вживання українських назв іноземних топонімів (наприклад, «Берестя» замість «Брест», «Білгород» замість «Белгород», «Доброчин» замість «Дебрецен») у державних документах іа публічному просторі України. Він навів приклад повернення ноти через невірно вжите в ній «Kіev» замість «Kyiv». Цей крок відповідає Закону про функціонування української мови та підкреслює важливість державної самоповаги через вживання власних мовних топонімів. Планується міжвідомче обговорення й формування реєстру таких назв. Текст: <https://detector.media/infospace/article/242763/2025-07-20-ukraina-povertatyme-v-ofitsinyy-vzhytok-ukrainski-nazvy-inozemnykh-toponimiv-sybiga/>

12. Данилевська О. М. Деколонізація змісту шкільної освіти в Україні: соціолінгвістичний аспект [Електронний ресурс] / О. М. Данилевська // Укр. мова. – 2025. – № 2. – С. 3-25. *Окреслено тенденції розвитку мовної ситуації у сфері шкільної освіти у зв'язку зі змінами в змісті навчальних курсів, зумовленими деколонізацією суспільної свідомості. Обґрунтовано підстави застосування поняття «деколонізація» щодо системи освіти. Визначено етапи оновлення змісту предметів мовно-літературної, суспільствознавчої і мистецької галузей в умовах повномасштабної війни. Простежено вплив позамовних чинників, зокрема українознавчого складника шкільної освіти, на коливання якісних та оцінних параметрів мовної взаємодії в цій галузі функціонування державної української мови.* Текст: <https://ukrmova.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/06/3.pdf>

13. Жадан: Війна змінила українську мову, наповнивши її болем [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 27 лип. – Електрон. дані. *Зазначено, що український письменник, поет і військовий Сергій Жадан переконаний, що російська війна змінила українську мову – з неї зникла легкість, а натомість з'явився біль. Про це він розповів на церемонії вручення Австрійської державної премії з європейської літератури під час урочистого заходу у межах Зальцбурзького фестивалю. У своїй*

промові С. Жадан розмірковував над роллю мови як ключового інструмента пізнання світу та самовираження. Він підкреслив, що сучасна українська мова проходить процес оновлення і відновлення, відображаючи новий колективний досвід українців, сформований війною, болем і змінами в суспільстві. Цей досвід неминуче трансформує не лише мовлення, а й літературу, яка народжується в нових реаліях. На думку С. Жадана, нова українська література можливо втратить легкість та іронію, однак набуде глибини, сміливості та здатності говорити про найважливіше — любов, біль, надію та співпереживання. Вона стане голосом тих, кого хочуть позбавити людяності, і в цьому полягає її справжня цінність. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4019222-zadan-vijna-zminila-ukrainsku-movu-napovnivsi-ii-bolem.html>

14. Жуїкова М. В. Типи лінгвокультурної інформації в асоціативних полях (на матеріалі експериментів з українськомовними респондентами) [Електронний ресурс] / М. В. Жуїкова // Укр. мова. – 2025. – № 2. – С. 26-42. Проаналізовано деякі асоціативні поля, отримані у вільних асоціативних експериментах із носіями української мови, та виявлено ті реакції, що кодують культурно марковану інформацію. Досліджено два типи таких реакцій: нейролінгвальні та концептуальні. Установлено, що нейролінгвальні реакції мають вербальну основу (передусім це відсилання до прецедентних текстів і різноманітних колокацій, типових для мовної практики), а через концептуальні реакції респондентів реалізуються імпліцитні культурно марковані зв'язки між певними концептами. На матеріалі асоціативних експериментів з'ясовано, що в асоціативних полях частка лінгвокультурних реакцій обох типів може сягати 50 %. Докладно схарактеризовано асоціативні поля деяких стимулів-орнітонімів. Текст: <https://ukrmova.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/06/4.pdf>

15. Здоровило Т. Мовна ротація: Кремень побажав новоспеченому мовному омбудсмену мужності, терпіння та мудрості [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. — 2025. —

16 лип. — Електрон. дані. *Йдеться про призначення Кабінетом Міністрів України (КМ України) Уповноваженим із захисту державної мови Олени Івановської, кандидатуру якої на посаду номіновано Уповноваженим Верховної Ради України (ВР України) з прав людини Дмитром Лубінецем. Наведено допис у мережі "Facebook" колишнього Уповноваженого із захисту державної мови Тараса Кременя, який побажав Олені Івановській мужності, терпіння і мудрості, та наголосив, що інституція мовного омбудсмена, яка завжди задавала тон державній мовній політиці та її регіональному аспекту, здобула міжнародне визнання та народну підтримку, завжди була відкритою, дієвою і сміливою, незалежною від органів влади та посадових осіб.* Текст:

<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/190339/>

16. Здоровило Т. Публічне виконання російських пісень потрібно врегулювати законом – Івановська [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 28 лип. – Електрон. дані. *Наведено коментар Уповноваженої із захисту державної мови Олени Івановської щодо проблеми заборони публічного виконання пісень російською мовою. Вона наголосила, що питання потребує чіткого законодавчого врегулювання, адже наразі закони "Про забезпечення функціонування української мови як державної" та "Про культуру" не містять такої заборони. Уповноважена зазначила, що окрім суспільної підтримки, такі ініціативи потребують загальнодержавного нормативного забезпечення та юридичної визначеності: і для органів місцевого самоврядування, і для виконавців, організаторів заходів, суб'єктів господарювання. Також О. Івановська окреслила ключові напрями своєї діяльності на посаді, серед яких зокрема: захист української мови на тимчасово окупованих територіях (ТОТ); інтеграція державної мови в сучасні електронні сервіси; формування єдиного українськомовного простору; контроль за застосуванням державної мови під час публічних заходів тощо.* Текст:

<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/190515/>

17. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матеріалів VI Всеукр. відкритого наук.-практ. онлайн-форуму, (Київ, 12 листоп. 2024 р.) / М-во освіти і науки України, НАН України, НАПН України, Нац. центр "МАН України" [та ін. ; за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець]. — Київ : Нац. центр "Мала академія наук України", 2025. — 529 с. *Шифр зберігання у бібліотеці: A839842* *Зі змісту: Сучасний урок української мови та літератури в умовах воєнного стану / О. О. Толстих. — С. 109-110; Формування медіаграмотності на заняттях з української мови та літератури в закладах фахової передвищої освіти / О. В. Ботвинюк, А. В. Ботвинюк. — С. 186-188; Сучасні цифрові освітні інструменти на заняттях української мови та літератури / А. В. Ботвинюк, О. В. Ботвинюк. — С. 372-374.* Текст:

<https://www.snman.science/index.php/itme/issue/view/22/19>

18. Карпіловська Є. А. Своє і чуже в українськомовному онімному просторі [Електронний ресурс] / Є. А. Карпіловська // Укр. мова. — 2025. — № 2. — С. 106-109. *Йдеться про актуальні завдання української ономастики в умовах сучасної війни та суспільно-політичних трансформацій. Акцентовано, що мовне «обличчя» держави є невіддільним від її історії, культури та національної пам'яті, а також виступає чинником єдності українського суспільства. Увагу зосереджено на важливості стабільного функціонування онімного простору української мови, зокрема шляхом унормування ойконімів, урбанонімів, катойконімів та ад'єктонімів. Проаналізовано як внутрішньомовні, так і позамовні чинники онімотворення, включаючи вплив ідеологій, історичних подій та національних традицій, що сприяє глибшому розумінню ролі ономастики в збереженні української ідентичності.* Текст: <https://ukrmova.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/06/10.pdf>

19. Коца Р. О. Українська історична дериватологія в контексті славістики: проблеми і перспективи [Електронний ресурс] / Р. О. Коца // Укр. мова. — 2025. — № 2. — С. 43-70. *Простежено розвиток української*

історичної дериватології як важливого складника славістики. Проаналізовано основні концепції, методологічні підходи та проблеми, що виникають під час аналізу словотворчих процесів у діяхронному аспекті. Особливу увагу приділено внеску українських і зарубіжних лінгвістів у розвиток теорії та методології вивчення історичного словотвору, а також окреслено перспективи подальших досліджень у цій галузі. Доведено, що сучасні тенденції розвитку історичної дериватології потребують застосування різних підходів до опису процесів словотворення, їх інтеграції для повної та всебічної характеристики словотвірної системи української мови.

Текст:

<https://ukrmova.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/8/2025/06/5.pdf>

20. Кримський форум «Крим та Чорноморський регіон: реконструктивний розвиток у воєнний та повоєнний період», 17 - 18 жовтня 2024 р., м. Київ, Україна : IV Міжнар. наук.-практ. конф. Тавр. нац. ун-ту ім. В. І. Вернадського до 106-ї річниці від заснування ун-ту. — Львів ; Торунь : Liha-Pres, 2024. — 225 с. *Шифр зберігання в Бібліотеці: A839295* Зі змісту: Мовна політика України в контексті євроінтеграції / Т. Є. Захаров. — С. 161-166; Виконання євроінтеграційних зобов'язань України в мовному питанні / Л. М. Невара. — С. 166-168; Нормативне регулювання питання державної мови у галузі освіти в Україні / О. В. Ялова. — С. 179-183.

21. Матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції молодих учених, студентів, аспірантів "Сучасний гуманітарний та мистецтвознавчий дискурс", 30 березня 2024 року. — Львів ; Торунь : Liha-Pres, 2024. — 198 с. : табл. *Шифр зберігання в Бібліотеці: A839442* Зі змісту: Суржик як актуальна проблема сучасної української культури / В. О. Браніштова. — С. 80-82; Мова, мовлення, культура / С. О. Кротова. — С. 93-95.

22. МЗС закликала міжнародну спільноту засудити репресивну політику Росії щодо корінних народів України [Електронний ресурс] //

RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 10 серп. – Електрон. дані. *Відзначаючи Міжнародний день корінних народів, Міністерство закордонних справ (МЗС) України звернулося до світової спільноти з вимогою засудити дискримінаційну політику РФ проти кримських татар, караїмів і кримчаків. У відомстві наголосили, що окупаційна влада здійснює масові переслідування: арешти, катування, обмеження мови, заборону Меджлісу, зміну культурного ландшафту, асиміляцію та витіснення корінних народів. Україна закликала іноземні держави, міжнародні організації і платформи (ООН, ОБСЄ, Раду Європи, Кримську платформу) вжити політичних та юридичних заходів, спрямованих на захист культурної, мовної й духовної спадщини цих народів, а також притягнути РФ до відповідальності за її дії.* Текст: https://risu.ua/mzs-zaklikalo-mizhnarodnu-spilnotu-zasuditi-represivnu-politiku-rosiyi-shchodo-korinnih-narodiv-ukrayini_n158075

23. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку : зб. матеріалів III міжнар. наук.-практ. конф., 23 - 25 трав. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Одес. нац. мор. ун-т. – Одеса : Олді+, 2024. – 178 с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A839288** *Зі змісту: Нестандартні підходи у викладанні української мови (за професійним спрямуванням) / В.Сахацька. – С. 13-16; Мовна міжкультурна комунікація як важливий елемент інтеграції українських біженців / Л. Степченко. – С. 24-27; Перспективи розвитку української мови в Україні й за кордоном: минуле й сьогодення / Т. Авджу, А. Конверська. – С. 43-50; Етикетні формули українців на заняттях із рідної мови / О. Бурко, С. Барабаш. – С. 174-178.*

24. Наріжна В. Механізми боротьби з дезінформацією YouTube працюють нерівномірно в різних країнах Європи — дослідження [Електронний ресурс] / Вероніка Наріжна // Дзеркало тижня. – 2025. – 7 серп. — Електрон. дані. *Йдеться про те, що Європейська НКО AI Forensics виявила, що YouTube застосовує інструменти боротьби з дезінформацією нерівномірно залежно від мови користувачів, що може суперечити*

європейському законодавству. Зокрема інформаційні панелі та маркування джерел новин не працюють або частково відсутні в низці країн і мовних середовищ. Дослідження охопило 83 мови у 12 категоріях, схильних до дезінформації, й засвідчило системну непослідовність платформи. YouTube визнав проблему та пообіцяв її усунути, але поки не надав конкретики. AI Forensics не виключає звернення до Єврокомісії для офіційного розслідування через можливе порушення Закону ЄС про цифрові послуги (DSA). Текст: <https://zn.ua/ukr/TECHNOLOGIES/mekhanizmi-borotbi-z-dezinformatsijeju-youtube-pratsjujut-nerivnomirno-v-riznikh-krajnakh-jevropi-doslidzhennja.html>

25. Петруняк Л. Б. Українська мова як чинник національного виховання у закладах освіти [Електронний ресурс] / Л.Б. Петруняк // Освіта і наука. – 2025. – № 1 (38). – С. 122-127. Наголошено, що в умовах воєнного протистояння, інформаційних викликів і глобалізаційних процесів, питання мовної ідентичності та національного виховання набувають особливої актуальності. Саме у закладах освіти відбувається закладання фундаментальних цінностей, і українська мова відіграє в цьому процесі визначальну роль. Розглянуто роль української мови як ключового чинника національного виховання в закладах освіти, підкреслено її значення у формуванні національної ідентичності, світогляду й громадянської свідомості молоді. Проаналізовано сучасний стан наукових досліджень, схарактеризовано основні напрями впровадження мовного компонента в патріотичне виховання та окреслено перспективи розвитку мовної освіти у сучасному суспільстві. Текст : <https://msu.edu.ua/educationandscience/wp-content/uploads/2025/07/122-127-%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%90-%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%90-%D0%AF%D0%9A-%D0%A7%D0%98%D0%9D%D0%9D%D0%98%D0%9A-%D0%9D%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%9E%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E-%D0%92%D0%98%D0%A5%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%>

[D0%AF-%D0%A3-](#)

[%D0%97%D0%90%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%94%D0%90%D0%A5-%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%98.pdf](#)

26. Савін Т. Заборона російських пісень на вулиці: новий омбудсмен хоче посилити мовний закон [Електронний ресурс] / Тимур Савін // Focus.ua : [вебсайт]. – 2025. – 28 лип. — Електрон. дані. *Як повідомила "Судово-юридична газета", новий Уповноважений із захисту державної мови Олена Івановська хоче виправити ситуацію і зробити так, щоб виконання пісень російською мовою публічно було порушенням закону про державну мову. За словами омбудсмена, наразі Закон "Про забезпечення функціонування української мови як державної" доволі м'який і не забороняє слухати пісні російською мовою на вулиці та взагалі в публічному просторі. На її думку, цю проблему не регулює і ст. 15 Закону "Про культуру", через це Уповноважений із захисту державної мови не має права обмежувати або забороняти виконання творів іншими мовами, включно з російською. О. Івановська нагадала: якщо йдеться про порушення законів про заборону російського культурного продукту на концертах, на це зобов'язана реагувати Національна поліція України. Зазначено, що у деяких містах України, включно з Києвом і Тернополем, у відповідь на суспільний запит влада вирішила обмежити публічне використання російськомовного культурного продукту на місцевому рівні, але санкцій за порушення поки що немає. Як заявила О. Івановська, такі ініціативи потребують загальнодержавного нормативного забезпечення та юридичної визначеності, тож для повної заборони російської мови потрібно змінювати законодавство.* Текст: <https://focus.ua/uk/ukraine/716569-zaborona-rosiyskih-pisen-na-vulici-noviy-ombudsmen-hoche-posiliti-movniy-zakon>

27. Савін Т. "Не потребує захисту": мовний омбудсмен закликала Кабмін змінити статус російської мови [Електронний ресурс] / Тимур Савін // Focus.ua : [вебсайт]. – 2025. – 11 серп. — Електрон. дані. *Як повідомлено на офіційній сторінці Уповноваженої із захисту державної*

мови Олени Івановської у "Facebook", вона пропонує прибрати російську мову зі списку тих, які потребують підтримки та особливого захисту. Мовний омбудсмен хоче оновити перелік таких мов, а також наполягає на необхідності привести назву та положення Закону України "Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин" у відповідність з оновленим офіційним перекладом Європейської хартії, яку затвердило Міністерство закордонних справ України (МЗС України) в січні 2024 р. Вказано, що новий документ тягне за собою й оновлення переліку мов, яким надається підтримка та особливий захист. О. Івановська підкреслила, що лист із цими пропозиціями вона надіслала Прем'єр-міністру України Юлії Свириденко в перші дні перебування на посаді. Омбудсменка впевнена, що неправильний переклад хартії спричинив безпідставні звинувачення в тому, що Україна не виконує міжнародні зобов'язання. Усе це створило умови для політичного маніпулювання заради підризу статусу української мови як державної, а Москва, на її думку, роками використовувала цей документ для маніпуляцій. Текст: <https://focus.ua/uk/ukraine/718847-ne-potrebuye-zahistu-movniy-ombudsmen-zaklikala-kabmin-zminiti-status-rosiyskoji-movi>

28. Тарас Кремень прокоментував призначення нової мовної омбудсменки Олени Івановської [Електронний ресурс] // Високий замок. – 2025. – 16 лип. – Електрон. дані. Зазначено, що колишній Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень привітав призначення Олени Івановської на посаду своєї наступниці та висловив надію на її незалежну й послідовну діяльність на захист мовних прав українців. Він підкреслив, що за п'ять років його команда Секретаріату Уповноваженого «проявила себе на найвищому рівні», адже фактично з нуля вибудовувала головну мовну інституцію держави. Т. Кремень також прокоментував причини, чому не був повторно призначений на посаду, хоча така можливість була. За його словами, його кандидатуру могли б повторно внести Міністерство юстиції, Міністерство культури та стратегічних комунікацій або омбудсмен

Верховної Ради України (ВР України), однак цього не сталося. Він повідомив, що наразі повернувся до наукової діяльності, але залишається відкритим до участі в ініціативах, пов'язаних із утвердженням української мови, зокрема в законотворчості та регіональній мовній політиці. Текст : <https://wz.lviv.ua/news/536054-taras-kremin-prokomentuvav-pryznachennia-novoi-movnoi-ombudsmenky-oleny-ivanovskoi>

29. У польських школах українську мову можна буде вивчати як другу іноземну [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2025. – 3 серп. – Електрон. дані. Зазначено, що учні VII - VIII класів середніх шкіл у Польщі тепер мають офіційну можливість вивчати українську мову як другу іноземну. Про це повідомило посольство України в Польщі. Автор навчальної програми — Павло Левчук, доцент Інституту славістики Польської академії наук. Видання програми отримало підтримку посольства України. Для того, щоб запровадити викладання української мови у польській школі, потрібно виконати кілька умов: батьки повинні подати звернення до адміністрації навчального закладу; має бути вчитель української мови; сформована група учнів, зацікавлених у вивченні української; необхідна згода директора школи та керівного органа школи. Текст: <https://chytomo.com/u-polskykh-shkolakh-ukrainsku-movu-mozhna-bude-vyvchaty-iak-druhu-inozemnu/>

30. У Франції оголосили набір учнів, охочих вивчати українську мову [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 6 серп. – Електрон. дані. За повідомленням посольства України у Франції, з вересня в коледжах і ліцеях академій Парижа, Кретея, Версаля та Ніцци продовжується викладання української мови. Наразі набір учнів оголосила Академія Парижа. Для учнів коледжу відкрито набір до VI класу (вивчення української мови як другої іноземної – LV2) у Collège Germaine Tillion. Учні, які розпочнуть навчання у VI класі 01.09.2025 і зацікавлені у вивченні української мови, будуть переведені до цього коледжу. Переведення стане можливим з 20 серпня. Для учнів ліцеїв пропонується вивчення української мови як третьої іноземної (LV3) у Lycée Paul Valéry. Учні, які 1 вересня

розпочнуть навчання у II класі ліцею, зможуть відвідувати заняття з української мови по 3 – 4 години на тиждень. Заняття відкриті для школярів із різних державних ліцеїв, тому змінювати основний навчальний заклад не потрібно. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/4022321-u-francii-ogolosili-nabir-ucniv-ohocih-vivcati-ukrainsku-movu.html>

31. Україна запросила Японію до культурного обміну – МКСК [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 4 серп. – Електрон. дані. У межах візиту до Японії т.в.о. міністра культури та стратегічних комунікацій України Тетяна Бережна обговорила з міністеркою освіти, культури, спорту, науки і технологій Японії Абе Тошіко культурний обмін між країнами. Під час переговорів сторони окреслили пріоритетні напрями, які можуть стати основою для поглиблення двосторонньої співпраці. Зокрема, йшлося про відновлення зруйнованих об'єктів культури, навчання українських фахівців із реставрації та евакуації мистецьких цінностей, цифрову трансформацію у сфері охорони спадщини, створення сучасних сховищ для музейних фондів. Також було порушено питання підтримки українських виставок, гастролей та візитів митців до Японії. Сторони також обговорили проєкти з культурного обміну, зокрема щодо перекладу українською мовою японської анімації, фільмів і літератури. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4021915-ukraina-zaprosila-aponiu-do-kulturnogo-obminu-mksk.html>

32. Українське радіо створило новий спецпроєкт про радіодиктант [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2025. – 23 лип. – Електрон. дані. Зазначено, що на «Українському радіо» стартував новий спецпроєкт «Радіодиктант без помилок» — цикл коротких ранкових програм, присвячених підготовці до Радіодиктанту національної єдності. Про це повідомили на корпоративному сайті «Суспільного». Як повідомляє «Суспільне», у межах проєкту команда розповідатиме про історію та трансформації радіодиктанту, а також ділитиметься порадами від переможців попередніх років. Акцентовано, що радіодиктант розкриває

цінності, які поділяє суспільний мовник України: відкритість, розмаїтість, повагу і відповідальність, прагнення розвивати рідну культуру, мову, розуміння себе та свою ідентичність. Текст: <https://chytomo.com/ukrainske-radio-stvorylo-novyj-spetsproiekt-pro-radiodyktant/>

33. Фенцик О. М. Сучасний урок української мови в початковій школі в умовах технологізації навчання [Електронний ресурс] / О. М. Фенцик, Д. М. Марущинець // Освіта і наука. – 2025. – № 1 (38). – С.152-156.

Зазначено, що у сучасних умовах трансформації освітнього процесу особливої актуальності набуває технологічний підхід до уроків української мови в початковій школі. Технологізація навчання виступає не лише як впровадження цифрових інструментів, але як комплексний підхід, що поєднує інформаційно-комунікаційні, проєктні, інтерактивні, ігрові технології, а також технології критичного мислення, що дозволяє створити ефективне й сучасне освітнє середовище в початковій школі, яке відповідає вимогам Нової української школи (НУШ) та сприяє підвищенню мотивації до навчання, успішному формуванню комунікативної та читачької компетентностей молодших школярів. Надано обґрунтування особливостей організації сучасного уроку української мови в початковій школі в умовах технологізації навчання, визначено сучасні підходи до проєктування уроку. Розглянуто сутність поняття «технологізація навчання на уроках мовно-літературної освіти» та запропоновано освітні технології, які є ефективними для застосування уроках української мови в початковій освіті.

Текст : <https://msu.edu.ua/educationandscience/wp-content/uploads/2025/07/152-156-%D0%A1%D0%A3%D0%A7%D0%90%D0%A1%D0%9D%D0%98%D0%99-%D0%A3%D0%A0%D0%9E%D0%9A-%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%9E%D0%87-%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%98-%D0%92-%D0%9F%D0%9E%D0%A7%D0%90%D0%A2%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%99-%D0%A8%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%86.pdf>

34. Фещенко Є. "Мають звучати українською": мовна омбудсманка прокоментувала публічне виконання пісень російською [Електронний ресурс] / Євдокія Фещенко // Україна молода. – 2025. – 29 лип. — Електрон. дані. Наведено коментар Уповноваженої із захисту державної мови Олени Івановської з приводу численних публічних дискусій та скандалів щодо неприпустимості виконання російськомовних пісень у громадському просторі. Уповноважена зауважила, що згідно з Законом про державну мову, вона має мандат здійснювати контроль за застосуванням державної мови під час публічних заходів, проте не наділена повноваженнями щодо обмеження чи заборони виконання творів іншими мовами, якщо це не порушує вимог, встановлених іншими законами. О. Івановська нагадала, що у випадках, коли йдеться про можливі порушення законів про заборону російського культурного продукту чи правопорядку під час концертів, це є предметом реагування органів Національної поліції України ((НПУ), та наголосила, що окрім суспільної підтримки, такі ініціативи потребують загальнодержавного нормативного забезпечення та юридичної визначеності як для органів місцевого самоврядування (ОМС), так і для виконавців, організаторів заходів, суб'єктів господарювання. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3969/2006/190531/>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

15.08.2025. р.